

culture teachers' training to the work with pupils with deviations in the health state]: avtoref. dis. ... d-ra ped. nauk. Dissertation review for the degree of pedagogical sciences doctor. – 41 p. [in Ukrainian].

3. Stepanchenko N. I. (2017). Sistema profesijnoi pidhotovki majbutnix uchiteliv fizichnoho vikhovannia u vishchikh navchalnikh zakladakh [The system of the professional will-be physical education teachers' training in higher teaching establishments]: dis. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04. Dissertation for the degree of pedagogical sciences doctor: 13.00.04. – 629 p. [in Ukrainian].

4. Tymoshenko O. V. (2009). Teoretiko-metodichni zasadi optimizatsii profesijnoi pidhotovki vchiteliv fizichnoi kulturi u vishchikh navchalnikh zakladakh [Theoretical and methodological principles of the professional physical culture teachers' training optimization in higher teaching establishments]: avtoref. dis. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04. Dissertation review for the degree of pedagogical sciences doctor: 13.00.04. – 38 p. [in Ukrainian].

5. Ayzazo S. Pedagogical content knowledge of experienced teachers in physical education: functional analysis of adaptations / S. Ayzazo, P. Ward // Research quarterly for exercise and sport. – 2011. – №82 (4). – P. 84-91.

6. Ward P. Effects of improving teachers' content knowledge on teaching and student learning in physical education / P. Ward, I. Kim and others // Research quarterly for exercise and sport. – 2015. – № 86 (2). – P. 9-15.

УДК: 572.7-057.87-056.263

Бурдаєв К. В.,
старший викладач кафедри фізіології та спортивної медицини
Гвоздак А. П.
старший викладач кафедри фізіології та спортивної медицини
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, м. Дніпро

МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ВАДАМИ СЛУХУ

Представлена інформація щодо морфологічних особливостей дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху. В експерименті прийняло участь 68 школярів, які навчаються у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для дітей зі зниженим слухом. Співвідношення довжини тіла, маси тіла та обхвату грудної клітки дітей з вадами слуху з нормативними показниками дало можливість встановити, що серед дітей з вадами слуху 7 і 8 років лише по 25,0% мають гармонійний фізичний розвиток, серед дітей 9 років – 52,6%, а серед 10-річних дітей – 29,4%. Тобто, частина дітей з вадами слуху, які характеризуються гармонійним фізичним розвитком змінюється хвилюподібно і чіткої закономірності у рівні гармонійності фізичного розвитку даного контингенту дітей не простежується. Незважаючи на великий інтерес дослідників з проблеми й отримані результати, проблема формування статодинамічної постанти дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в процесі фізичного виховання не вирішена. Про це свідчить і той факт, що в спеціальній літературі нами було знайдено всього декілька робіт у даному напрямку.

Ключові слова: школярі, вади слуху, адаптивне фізичне виховання, морфологічні особливості.

Бурдаєв К.В. Морфологические особенности детей младшего школьного возраста с нарушениями слуха. Представлена информация о морфологических особенностях детей младшего школьного возраста с нарушениями слуха. В эксперименте приняло участие 68 школьников, которые учились в специальных общеобразовательных учебных заведениях для детей с нарушением слуха. Сопоставление длины и массы тела, окружности грудной клетки детей с нарушениями слуха с нормативными показателями позволило установить, что среди детей с нарушениями слуха 7 и 8 лет, только по 25,0% имеют гармоничное физическое развитие, среди детей 9 лет – 52,6%, а среди 10-летних детей – 29,4%. То есть часть детей с нарушениями слуха, которые характеризуются гармоничным физическим развитием меняется волнообразно и четкой закономерности в уровне гармоничности физического развития данного контингента детей не прослеживается. Несмотря на большой интерес исследователей по рассматриваемой проблеме и полученные результаты, проблема формирования статодинамической осанки детей младшего школьного возраста с нарушениями слуха в процессе физического воспитания не решена. Об этом свидетельствует и тот факт, что в специальной литературе нами было найдено всего несколько работ в данном направлении.

Ключевые слова: школьники, нарушения слуха, адаптивное физическое воспитание, морфологические особенности.

Burdaiev K., Gvozda A. Morphological features of children of primary school age with hearing impairment. The information on the morphological features of children of primary school age with hearing impairment is presented. In the experiment took part 68 schoolchildren, who studied in special general educational institutions for children with deafened hearing. Comparison of the length and weight of the body, the circumference of the chest of children with hearing impairments with the normative indicators made it possible to establish that in children with hearing disabilities of 7 and 8 years, only 25,0% have harmonious physical development, among children of 9 years – 52,6% , and among the 10-year-olds, 29,4%. Some of the children with hearing impairments that are characterized by harmonious physical development vary in a wave-like manner and a clear pattern in the level of harmony in the physical development of this contingent of children is not traced. Despite the great interest of researchers on the issue raised and the results obtained, the problem of the formation of static-dynamic posture of

children of primary school age with hearing impairments in the process of physical education has not been solved. This is evidenced by the fact that in the special literature we found only a few works in this direction.

Keywords: schoolchildren, hearing impairment, adaptive physical education, morphological features.

Постановка проблеми. До найбільш важких різновидів порушення здоров'я – детермінантів соціального дефекту, соціальної недостатності, інвалідності – належить порушення сенсорного розвитку, депривація сенсорних систем [3, с. 2, 10, с. 1095, 11, с. 1387, 12, с. 108, 14, с. 5].

За інформацією ВООЗ, на сьогодні в усьому світі від втрати слуху страждає більше, ніж 5 % населення – 328 млн дорослих і 32 млн дітей (для порівняння: у 2002 р. цей показник становив 250 млн осіб із порушеннями слуху, тобто 4,2 % від усієї популяції земної кулі [4, с. 115, 13, с. 819].

У численних дослідженнях [1, с. 5, 14, с. 223, 15, с. 68, 16, с. 25] констатовано, що аномальний розвиток дитини завжди супроводжують порушення рухових функцій і дефіцит рухової активності. Сукупність сенсорної та рухової депривації зумовлює надзвичайні труднощі щодо сприйняття, засвоєння, збереження та відтворення навчального матеріалу, а також значно ускладнює життєдіяльність дитини з інвалідністю [2, с. 4, 5, с. 52]. Як зазначають фахівці, процес розвитку опорно-рухового апарату школярів знаходиться під впливом різних чинників і підлягає певним змінам, у тому числі і патологічним [8, с. 44, 9, с. 125]. Однією з причин відхилення у стані здоров'я, зниження темпів фізичного розвитку, виникнення патологічних процесів є порушення статодинамічної постави людини [9, с. 122, 6, с. 56, 16, с. 111].

Аналіз літературних джерел за темою дослідження дозволив встановити, що визнання унікальності та цінності людського життя, необхідності забезпечення гарантій і прав дитини на розвиток, реалізацію своїх освітніх потреб відображає гуманістичні тенденції в сучасному суспільстві й закріплюється в законодавстві України й ряді міжнародних документів [5, с. 52]. Розвиток дітей із депривацією слуху – це своєрідний процес, що відбувається в особливих умовах взаємодії із зовнішнім світом. З перших місяців життя дитина з депривацією слуху опиняється в несприятливих умовах розвитку порівняно з тими, хто не має біологічних відхилень у формуванні функціональних систем. Тому у дітей з дефектами слуху затримується пізнання навколишнього світу за допомогою органів відчуттів [10, с. 1097, 11, с. 1389, 14, с. 37]. Для дітей із депривацією слуху молодший шкільний вік – час найбільш інтенсивного особистісного розвитку. Саме у початкових класах школи в результаті спрямованого педагогічного впливу відбувається становлення особистості дитини, розвиток її позитивних якостей [13, с.820]. У науковій літературі представлена велика кількість досліджень, в яких розкрито різні аспекти фізичного виховання дітей із депривацією слуху [2, с. 5, 5, с. 52, 7, с. 25]. В той же час, вивчення морфологічних особливостей дітей 7-10 років, як передумови розробки технології формування статодинамічної постави в доступній літературі нами не виявлено.

Зв'язок із науковими планами, темами. Дослідження виконано згідно з планом науково-дослідних робіт ДДІФКІС на 2016-2020 р. за НДР: «Реабілітація осіб з обмеженими фізичними спроможностями з урахуванням особливостей їх психофізіологічних і компенсаторно-приспосувальних порушеннях у різних системах організму людини» (номер державної реєстрації 0111U001170). **Мета дослідження** – вивчити морфологічні особливості дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху. **Завдання дослідження** – визначити морфологічні особливості дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в процесі фізичного виховання, як передумову розробки технології формування статодинамічної постави. **Методи дослідження:** аналіз спеціальної науково-методичної літератури, антропометрія, методи математичної статистики. У дослідженні брали участь 68 школярів, які навчалися в спеціальних навчальних закладах для дітей зі зниженим слухом: у КЗО «БНРРМЦКР та ІН» та КЗО «ДНРЦ №10» Дніпропетровської обласної ради.

Результати власних досліджень. Фізичний розвиток є одним із найбільш важливих показників здоров'я дитячого контингенту. При визначенні фізичного розвитку дітей ми враховували такі показники як довжина тіла, маса тіла і обхват грудної клітки (ОГК). Було встановлено, що середньостатистична довжина тіла дівчат з вадами слуху становить від (125,1; 3,2 см) у дівчат 7 років до (136,2; 6,9 см) у дівчат 10 років. При цьому маса тіла коливається від (27,9; 3,3 кг) у дівчат 7 років до (31,9; 3,2 кг) у дівчат 10 років, а ОГК – від (57,9; 3,0 см) у дівчат 7 до (63,6; 7,0 см) у дівчат 10 років (табл. 1). У хлопчиків зафіксовано наступні показники: довжина тіла – від (124,1; 3,2 см) у 7 років до (136,9; 5,4 см) у 10 років; маса тіла – від (25,4; 2,3 кг) у 7 років до (32,8; 2,7 кг) у 10 років; ОГК – від (58,3; 2,1 см) у 7 років до (65,8; 4,7 см) у 10 років (табл. 2).

Таблиця 1

Антропометричні показники дівчат 7 – 10 років з вадами слуху

Вік, років	n	Середньостатистичні показники					
		Довжина тіла, см		Маса тіла, см		ОГК, см	
		\bar{x}	s	\bar{x}	s	\bar{x}	S
7	8	125,1	3,2	27,9	3,3	57,9	3,0
8	8	127,9	5,2	30,5	4,0	60,0	5,9
9	9	131,2	3,4	30,4	2,7	62,1	2,8
10	9	136,2	6,9	31,9	3,2	63,6	7,0

Таблиця 2

Антропометричні показники хлопчиків 7 – 10 років з вадами слуху

Вік, років	n	Середньостатистичні показники					
		Довжина тіла, см		Маса тіла, см		ОГК, см	
		\bar{x}	s	\bar{x}	s	\bar{x}	S
7	8	124,1	2,6	25,4	2,3	58,3	2,1
8	8	127,8	6,2	26,9	3,4	59,9	3,5

9	9	132,3	2,2	31,2	3,1	61,6	2,6
10	8	136,9	5,4	32,8	2,7	65,8	4,7

Порівняльний аналіз за допомогою критерію Манна-Уїтні антропометричних показників дітей з вадами слуху дозволив виявити наступні закономірності:

✓ між довжиною тіла дітей 7 років не встановлено статистично значущих розходжень залежно від статі ($U = 24 > U_{кр} = 13$ для $n_1=8, n_2=8, p>0,05$);

✓ маса тіла дівчат і хлопчиків 7 років статистично значуще не відрізняється ($U = 17,5 > U_{кр} = 13$ для $n_1=8, n_2=8, p>0,05$);

✓ ОГК дітей 7 років не має статистично значущих відмінностей ($U = 30,5 > U_{кр} = 13$ для $n_1=8, n_2=8, p>0,05$);

✓ у дітей 8 років залежно від статі не виявлено статистично значущих відмінностей довжини тіла ($U = 29 > U_{кр} = 13$ для $n_1=8, n_2=8, p>0,05$), маси тіла ($U = 16 > U_{кр} = 13$ для $n_1=8, n_2=8, p>0,05$), а також ОГК ($U = 30 > U_{кр} = 13$ для $n_1=8, n_2=8, p>0,05$);

✓ між антропометричними показниками дітей 9 років не встановлено статистично значущих відмінностей у довжині тіла ($U = 53 > U_{кр} = 20$ для $n_1=9, n_2=10, p>0,05$), масі тіла ($U = 51 > U_{кр} = 20$ для $n_1=9, n_2=10, p>0,05$) та ОГК ($U = 49 > U_{кр} = 20$ для $n_1=9, n_2=10, p>0,05$);

✓ діти 10 років не мають статистично значущих розходжень у довжині тіла ($U = 35,5 > U_{кр} = 15$ для $n_1=9, n_2=8, p>0,05$), масі тіла ($U = 29 > U_{кр} = 15$ для $n_1=9, n_2=8, p>0,05$) і ОГК ($U = 25,5 > U_{кр} = 15$ для $n_1=9, n_2=8, p>0,05$).

Отримані результати дали підстави розглянути антропометричні показники дітей 7 – 10 років з вадами слуху незалежно від статі.

Вивчення антропометричних показників дітей з вадами слуху показало, що середня довжина тіла обстежених у дітей 7 років становить (124,6; 2,9 см). При цьому вона вростає у 8-річних на 2,3% порівняно із 7-річними дітьми, та на 3,5% у 9-річних порівняно із 8-річними і на 3,5% у 10-річних порівняно із 9-річними (табл. 3).

Таблиця 3

Антропометричні показники дітей 7 – 10 років з вадами слуху

Вік, років	N	Середньостатистичні показники					
		Довжина тіла, см		Маса тіла, см		ОГК, см	
		\bar{x}	s	\bar{x}	s	\bar{x}	s
7	16	124,6	2,9	26,6	3,0	58,1	2,5
8	16	127,5	5,9	29,0	4,2	60,1	5,0
9	19	131,9	3,0	31,1	3,2	62,2	2,8
10	17	136,5	6,1	32,3	2,9	64,6	6,0

Також дослідження дозволило виявити, що середньостатистична маса тіла дітей 7 років з вадами слуху становить (26,6; 3,0 кг) і відповідно до закономірностей фізичного розвитку дітей вона збільшується із року в рік. Приріст середньої маси тіла у 8 років становить 9%, у 9 років – 7,2%, а у 10 років 3,9%.

Також спостерігається збільшення ОГК: у дітей 7 років середньо групове значення становило (58,1; 2,5 см), а потім воно зростало від 3,4% у дітей 8 років порівняно із дітьми 7 років до 3,9% у обстежених дітей 10 років порівняно із 9-річними.

Як показник здоров'я, гармонійність фізичного розвитку має дуже важливе значення для дітей та оцінюється відповідністю маси тіла, ОГК і довжині тіла дитини або співпаданням усіх вказаних показників фізичного розвитку [10, с. 1110, 14, с. 184]. Відповідно до методики О.Д. Дубогай нами була проведена оцінка гармонійності розвитку випробовуваних, в результаті якої встановлено, що середньостатистичний індекс фізичного розвитку (ІФР) у дітей з вадами слуху у 7 років складає (39,9; 4,7 ум.од.), у 8 років – (39,3; 6,3 ум.од.), у 9 років – (38,7; 5,5 ум.од.), а у 10 років – (39,6; 8,2 ум.од.), що відповідає IV номеру групи, до якої віднесено обстежених. Варто вказати, що зростання номера групи свідчить про збільшення ймовірності вдосконалення функціональних і рухових можливостей дитини за допомогою фізичних вправ, а також вказує на тип статури дитини і демонструє гармонійність або дисгармонійність його фізичного розвитку (табл. 4).

Таблиця 4

Індекси оцінки фізичного розвитку дітей 7 – 10 років з порушеннями слуху, (n=68)

Вік, років	Всього, n	Індекс фізичного розвитку		Індекс Кетле, гр·см ⁻¹	
		\bar{x}	S	\bar{x}	s
7	16	39,9	4,7	213,8	24,6
8	16	39,3	6,3	226,8	26,2

9	19	38,7	5,5	235,5	23,1
10	17	39,6	8,2	236,7	21,1

Було виявлено, що середньостатистичні значення індекс Кетле (ІК) у дітей з вадами слуху 7 років склали (213,8; 24,6 гр·см⁻¹), у дітей 8 років – (226,8; 26,2 гр·см⁻¹), що на 6,1% більше порівняно із дітьми 7 років, у дітей 9 років – (235,5; 23,1 гр·см⁻¹), що на 3,8% більше порівняно із дітьми 8 років, а приріст ІК у дітей 10 років порівно із дітьми 9 років склав 0,5%. Вочевидь, не зважаючи на отримані показники, збільшення ІК у дітей з вадами слуху фізичний розвиток дітей з вадами слуху відбувається відповідно до закономірностей фізичного розвитку дитячого організму.

Як бачимо, у дітей з вадами слуху за ІФР зафіксовано дисгармонійний фізичний розвиток, що підтверджують результати дослідників, представлені в літературних джерелах [2, с. 17, 12, с. 122]. Результати дослідження дозволили розподілити досліджуваних за гармонійністю їх розвитку (табл. 5).

Таблиця 5

Розподіл дітей 7 – 10 років з порушеннями слуху за рівнем гармонійності розвитку, (n=68)

Вік, років	Вс гол о N	Кількість дітей, %							
		Група II		Група III		Група IV		Група V	
		n	%	n	%	n	%	n	%
7	16	-	-	6	37,5	5	31,3	5	31,3
8	16	2	12,5	2	12,5	8	50	4	25
9	19	11	57,9	4	21,1	3	15,8	1	5,3
10	17	3	17,6	6	35,3	1	5,9	7	41,2

Також нами було виконано розрахунок ІК і подальший аналіз отриманих результатів.

Відповідно до отриманих результатів, з-поміж дітей з вадами слуху 7 років 37,5% (n=6) мають гармонійний розвиток, 31,3% (n=5) – дисгармонійний, а 31,3% (n=5) – різко дисгармонійний. При цьому серед дітей 7 років не спостерігалось дітей із низьким і нижчим середнього гармонійності фізичного розвитку.

Серед дітей 8 років з вадами слуху зафіксовано мінімальну частку з гармонійним фізичним розвитком, яка склала 12,5% (n=2). Натомість 12,5% (n=2) та 50% (n=8) з них мали дисгармонійний фізичний розвиток, а 25% (n=4) – різко дисгармонійний.

Серед дітей з вадами слуху 9 років спостерігалась мінімальна частка з різко дисгармонійним фізичним розвитком, що склала 5,3% (n=1). Утім серед них було найбільше дітей з нижче середнім рівнем гармонійності фізичного розвитку – 57,9% (n=11).

Не зважаючи на те, що серед дітей з вадами слуху 10 років значна частка із гармонійним фізичним розвитком, а саме 35,3% (n=6), з-поміж них і максимальна частка із різко дисгармонійним фізичним розвитком, яка становила 41,2% (n=7).

Встановлено, що за рівнями співвідношення довжини і маси тіла серед обстежених 7 років 31,3% (n=5) дітей мають низький, 37,5% (n=6) – нижчий за середній, 6,3% (n=1) – середній, 25% (n=4) – вищий за середній рівень фізичного розвитку.

З'ясовано, що серед дітей 8 років з вадами слуху превалюють з нижчим за середній рівнем співвідношення довжини і маси тіла: їх частка склала 62,5% (n=10). Натомість серед обстежених не виявлено із середнім рівнем співвідношення довжини і маси тіла.

Доведено, що з-поміж дітей з вадами слуху 9 років 5,3% (n=1) з низьким, по 21,1% (n=4) з нижчим за середній та середнім, 42,1% (n=8) – з вищим за середній та 10,5% (n=2) з високим рівнем співвідношення довжини і маси тіла.

При цьому діти 10 років з вадами слуху загалом характеризуються нижчим за середній рівнем співвідношення довжини і маси тіла: таких виявлено 64,7% (n=7).

Висновки. Встановлено, що серед досліджуваних переважають діти з нижчим середнього рівнем співвідношення довжини і маси тіла.

Співвідношення довжини тіла, маси тіла та обхвату грудної клітки дітей з вадами слуху з нормативними показниками дало можливість встановити, що серед дітей з вадами слуху 7 і 8 років лише по 25,0% (n=4) мають гармонійний фізичний розвиток, серед дітей 9 років – 52,6% (n=10), а серед 10-річних дітей – 29,4% (n=5). Тобто частина дітей з вадами слуху, які характеризуються гармонійним фізичним розвитком змінюється хвилеподібно і чіткої закономірності у рівні гармонійності фізичного розвитку даного контингенту дітей не простежується.

Незважаючи на великий інтерес дослідників з піднятої проблеми й отримані до теперішнього часу результати дослідників, проблема формування статодинамічної постави дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в процесі фізичного виховання не вирішена. Про це свідчить і той факт, що в спеціальній літературі нами було знайдено всього декілька робіт у даному напрямку.

Перспективи подальших досліджень. Науково обґрунтувати та розробити технологію формування статодинамічної постави дітей молодшого шкільного віку з вадами слуху в процесі фізичного виховання.

Література

1. Випасняк І. П. Соціальна інтеграція глухих дітей на основі рухової активності: автореф. дис. канд. наук з фіз. вих. і спорту: 24.00.02 / І. П. Випасняк; Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника. – Львів, 2007. – 19 с.
2. Голозубец Т. С. Методика АФВ глухих детей младшего школьного возраста с использованием креативных средств физической культуры: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Т. С. Голозубец; Дальневосточная гос. академия физ. культуры. – Хабаровск, 2005. – 22 с.

3. Кашуба В. Інноваційні підходи до корекції порушень постави слабочуючих школярів у процесі фізичного виховання / Віталій Кашуба, Зіяд Хамаді Ахмад Насраллах, Світлана Демчук // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2014. – № 3 (27). – С. 54–58.
4. Кашуба В. Особливості ставлення школярів із вадами слуху до власного здоров'я / Віталій Кашуба, Олена Маслова, Тетяна Ричок // Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2016. – Вип. 23. – С. 115–122.
5. Кашуба В. Оцінка рівня теоретичної підготовленості школярів із вадами слуху як невід'ємного складника їхньої здоров'яформувальної діяльності / Віталій Кашуба, Олена Маслова, Тетяна Ричок // Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт. – 2016. – Вип. 24. – С. 50–59.
6. Кашуба В. Аналіз рівня практичних умінь до здоров'яформуючої діяльності дітей та підлітків з вадами слуху / Віталій Кашуба, Олена Маслова, Тетяна Ричок // «Теорія і методика фізичного виховання і спорту». – 2017. – № 2. – С. 54–58.
7. Кашуба В. Популяризація сучасних форм рухової активності серед школярів з сенсорними порушеннями, шляхом використання мультимедійних технологій / Віталій Кашуба, Тетяна Ричок // Вісник Прикарпатського університету. Серія «Фізична культура». – 2017. – № 25–26. – С. 154–160.
8. Кашуба В. О. Використання інформаційних засобів у фізичному вихованні школярів з особливими потребами / В. О. Кашуба, І. П. Карп, Т. М. Ричок // Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту : зб. наук. праць [Електронний ресурс]. – Харків : ХДАФК, 2017. – Вип. 1 – С. 42–46.
9. Кашуба В.О., Попадюха Ю.А. Біомеханіка просторової організації тіла людини: сучасні методи та засоби діагностики і відновлення порушень [монографія] / В.О. Кашуба, Ю.А. Попадюха // К.: Центр учбової літератури, 2018. – 768 с.: іл. – Бібліогр.: с. 751 – 768.
10. Кашуба В. Біологічні передумови розробки концепції формування просторової організації тіла дітей 6–10 років із депривацією зору = Biological preconditions for the development of the formation concept of spatial organization of body of the children with vision deprivation / В. Кашуба, С. Савлюк // Journal of Education, Health and Sport formerly Journal of Health Sciences. Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz. – Bydgoszcz, Poland, 2017. – Vol. 7, N 7. – S. 1095–1112.
11. Кашуба В. Структура та зміст технології профілактики й корекції порушень просторової організації тіла дітей 6–10 років із депривацією сенсорних систем = Structure and content of the technology of prevention and correction of disturbances of spatial organization of the body of children 6–10 years old with sensory systems deprivation / В. Кашуба, С. Савлюк // Journal of Education, Health and Sport formerly Journal of Health Sciences. Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz. – Bydgoszcz, Poland, 2017. – Vol. 7, N 8. – S. 1387–1407.
12. Савлюк С. Особливість розвитку координаційних здібностей дітей молодшого шкільного віку з депривацією зору в процесі фізичного виховання = The features of development of coordination skills of primary school children with visual deprivation in the process of physical education / Світлана Савлюк // Journal of Education, Health and Sport formerly Journal of Health Sciences. Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz. – Bydgoszcz, Poland, 2016. – Vol. 6, N 11. – S. 108–125.
13. Савлюк С. Особливості моторики дітей молодшого шкільного віку з депривацією слуху в процесі фізичного виховання = Features motor skills of children of primary school age deprivation hearing in the process physical education / Світлана Савлюк // Journal of Education, Health and Sport formerly Journal of Health Sciences. Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz. – Bydgoszcz, Poland, 2016. – Vol. 6, N 9. – S. 818–831.
14. Kashuba V. A Correction of disturbances of posture of schoolchildren in the process of AFV / V. A. Kashuba, Ziyad Hmayd Ahmad Nasrallah. – K.: Nauk. svit 2008. - 223 s.
15. Kashuba V.O. Correction of posture impairments of children of primary school age with weakened eyesight in the process of physical education / V.O. Kashuba, O. A. Yurchenko // Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu. – K., 2013. – № 4. – S. 67–74.
16. Kashuba V. A. Formation of human motor activity in the process of ontogenesis: monografiya / V.A. Kashuba, E.M. Bondar, N.N. Goncharova, L.N. Nosova. – Lutsk : Vezha-Druk, 2016. – 232 s.

Reference

1. Vypasniak I. P. Sotsialna intehratsiia hlukhykh ditei na osnovi rukhovoї aktyvnosti: avtoref. dys. kand. nauk z fiz. vykh. i sportu: 24.00.02 / I. P. Vypasniak; Prykarpatskyi nats. un-t im. Vasylia Stefanyka. – Lviv, 2007. – 19 s.
2. Golozubets T. S. Metodika AFV gluhih detey mladshogo shkolnogo vozrasta s ispolzovaniem kreativnykh sredstv fizicheskoy kultury: avtoref. dis. kand. ped. nauk: 13.00.04 / T. S. Golozubets; Dalnevostochnaya gos. akademiya fiz. kulturyi. – Habarovsk, 2005. – 22 s.
3. Kashuba V. Innovatsiini pidkhody do korektsii porushen postavu slabochuiuchykh shkoliariv u protsesi fizychnoho vykhovannia / Vitalii Kashuba, Ziiad Khamadi Akhmad Nasrallah, Svitlana Demchuk // Fizychno vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi. – 2014. – № 3 (27). – S. 54–58.
4. Kashuba V. Osoblyvosti stavlennia shkoliariv iz vadamy slukhu do vlasnoho zdorovia / Vitalii Kashuba, Olena Maslova, Tetiana Rychok // Molodizhnyi naukovyi visnyk Skhidnoievropeiskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky. – 2016. – Vyp. 23. – S. 115–122.
5. Kashuba V. Otsinka rivnia teoretychnoi pidhotovlennosti shkoliariv iz vadamy slukhu yak nevidiemnoho skladnyka yikhnoi zdoroviaformuvальної diialnosti / Vitalii Kashuba, Olena Maslova, Tetiana Rychok // Molodizhnyi naukovyi visnyk Skhidnoievropeiskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky. Fizychno vykhovannia i sport. – 2016. – Vyp. 24. –

S. 50–59.

6. Kashuba V. Analiz rinvnia praktychnykh umin do zdorov'iaformuiuchoi diialnosti ditei ta pidlitkiv z vadamy slukhu / Vitalii Kashuba, Olena Maslova, Tetiana Rychok // «Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu». – 2017. – № 2. – S. 54–58.

7. Kashuba V. Populiaryzatsiia suchasnykh form rukhovoї aktyvnosti sered shkoliariv z sensorynymy porushenniamy, shliakhom vykorystannia multymediinykh tekhnolohii / Vitalii Kashuba, Tetiana Rychok // Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Seria «Fizychna kultura». – 2017. – № 25–26. – S. 154–160.

8. Kashuba V. O. Vykorystannia informatsiinykh zasobiv u fizychnomu vykhovanni shkoliariv z osoblyvymy potrebamy / V. O. Kashuba, I. P. Karp, T. M. Rychok // Naukovo-metodychni osnovy vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii v haluzi fizychnoi kultury ta sportu : zb. nauk. prats [Elektronnyi resurs]. – Kharkiv : KhDAFK, 2017. – Vyp. 1 – S. 42–46.

9. Kashuba V.O. Biomekhanika prostoroivoi orhanizatsii tila liudyny: suchasni metody ta zasoby diahnostyky i vidnovlennia porushen [monohrafiia] / V.O Kashuba., Yu.A Popadiukha. K.: Tsentр uchbovoi literatury, 2018. – 768 s.: il. – Bibliohr.: s. 751 – 768.

10. Kashuba V. Biolohichni peredumovy rozrobky kontseptsii formuvannia prostoroivoi orhanizatsii tila ditei 6–10 rokiv iz deprivatsiieiu zoru = Biological preconditions for the development of the formation concept of spatial organization of body of the children with vision deprivation / Vitalii Kashuba, Svitlana Savliuk // Journal of Education, Health and Sport formerly Journal of Health Sciences. Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz. – Bydgoszcz, Poland, 2017. – Vol. 7, N 7. – S. 1095–1112.

11. Kashuba V. Struktura ta zmist tekhnolohii profilaktyky y korektsii porushen prostoroivoi orhanizatsii tila ditei 6–10 rokiv iz deprivatsiieiu sensorynykh system = Structure and content of the technology of prevention and correction of disturbances of spatial organization of the body of children 6–10 years old with sensory systems deprivation / Vitalii Kashuba, Svitlana Savliuk // Journal of Education, Health and Sport formerly Journal of Health Sciences. Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz. – Bydgoszcz, Poland, 2017. – Vol. 7, N 8. – S. 1387–1407.

12. Savliuk S. Osoblyvist rozvytku koordynatsiinykh zdibnostei ditei molodshoho shkilnoho viku z deprivatsiieiu zoru v protsesi fizychnoho vykhovannia = The features of development of coordination skills of primary school children with visual deprivation in the process of physical education / Svitlana Savliuk // Journal of Education, Health and Sport formerly Journal of Health Sciences. Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz. – Bydgoszcz, Poland, 2016. – Vol. 6, N 11. – S. 108–125.

13. Savliuk S. Osoblyvosti motoryky ditei molodshoho shkilnoho viku z deprivatsiieiu slukhu v protsesi fizychnoho vykhovannia = Features motor skills of children of primary school age deprivation hearing in the process physical education / Svitlana Savliuk // Journal of Education, Health and Sport formerly Journal of Health Sciences. Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz. – Bydgoszcz, Poland, 2016. – Vol. 6, N 9. – S. 818–831.

14. Kashuba V. A Correction of disturbances of posture of schoolchildren in the process of AFV / V. A. Kashuba, Ziad Hmayd Ahmad Nasrallah. – K.: Nauk. svit 2008. – 223 s.

15. Kashuba V.O. Correction of posture impairments of children of primary school age with weakened eyesight in the process of physical education / V.O. Kashuba, O. A. Yurchenko // Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu. – K., 2013. – № 4. – S. 67–74.

16. Kashuba V. A. Formation of human motor activity in the process of ontogenesis: monografiya / V.A. Kashuba, E.M. Bondar, N.N. Goncharova, L.N. Nosova. – Lutsk : Vezha-Druk, 2016. – 232 s.

УДК 796.81 – 043.61

Волков Л. В.
професор, доктор педагогічних наук,
професор кафедри теорії та методики фізичного виховання і спорту,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди»
Захарків С.Й.
аспірант кафедри теорії та методики фізичного виховання і спорту
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ. ім. Г.С.Сковороди»
Семенюшко О.І.
аспірант кафедри теорії та методики фізичного виховання і спорту
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ. ім. Г.С.Сковороди»

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ТА ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ БОРЦІВ ВІЛЬНОГО СТИЛЯ ПРИ НАВЧАННІ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ БАГАТОРІЧНОЇ СПОРТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ

Вивчення вікових закономірностей розвитку фізичних здібностей як основних компонентів фізичної підготовленості, на думку багатьох дослідників, є основою для розробки вікової періодизації тренувальних навантажень як загальної, так і вибіркової спрямованості. У віковому розвитку компонентів фізичної підготовленості борців вільного стилю у віці від 11 до 18 років чітко простежуються чутливі періоди вибіркового розвитку сили, швидкості, витривалості, гнучкості та спритності. Результати досліджень є інформативними для розробки планування тренувальних навантажень вибіркової спрямованості та їхнього співвідношення на різних етапах багаторічної спортивної підготовки борців вільного стилю.

Ключеві слова: вільна боротьба, тренувальні навантаження, фізична підготовка, фізичні здібності.